

תשורה

משמחת הנישואין של
מנחם מענדל זחי' מושקא

מ.ב.ו.א

ט' כסלו ה'תשפ"ה

תשורה

משמחת הנישואין של
מנחם מענדל וחי' מושקא
מונדשיין

ט' כסלו ה'תשפ"ה

פתח דבר

לזכרון טוב, ליום כלולות צאצאינו החתן הרה"ת **מנחם מענדל** שי' והכלה מרת **חי' מושקא** תי',

הננו מתכבדים להגיש בזה תשורה־מזכרת, כהבעת תודה על שהואילו להשתתף בשמחתנו:

א. יחידויות ומענות לזקניהם של החתן, הרה"ת ר' מאיר איטקין ובנו הרה"ת ר' יוסף יצחק איטקין ע"ה.

ב. חלקים מהיומן של זקנו של החתן, המשב"ק הרה"ת ר' דובער יוניק ע"ה.

ג. יומן המשב"ק הרה"ת ר' מאיר הארליג ע"ה, מהסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה – אמו של כ"ק אדמו"ר – בו' תשרי תשכ"ה – לפני שישים שנה.

ד. תמונות מלוי' שהשתתף בה כ"ק אדמו"ר בי"ט אדר תשל"ה. בא' התמונות נראה זקנו של החתן הרה"ת ר' יהושע מונדשיין ע"ה.

ה. סיפורים שסיפר הרה"ת ר' מאיר איטקין, ונרשמו בשנת תשנ"ט ע"י זקנו של החתן הרה"ת ר' יהושע מונדשיין ויבלחט"א בנו, אביו של החתן.

ו. חלקים ממכתבים שכתב זקנה של הכלה, הרה"ת ר' ירחמיאל בנימין קליין ע"ה אל – יבלחט"א – אביו של החתן, בעת לימודיו במלבורן, אוסטרליא בשנת תשנ"ז – ע"ד ההשתתפות ב'מעמד' ו'מגבית'.

יש לציין שרוב החומר **מתפרסם בזה לראשונה**.

יהי רצון שיבנו בית בישראל בנין עדי עד לנחת רוח כ"ק אדמו"ר.

הא"ל הטוב, הוא יתברך, יברך אתכם ואותנו, בתוך כלל אחינו בני"י יחי, בברכות מאלופות מנפש ועד בשר, ועד לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

בשמחה ובברכה

מוקריהם ומכבדיהם

פסח צבי ודבורה שמערלינג

לוי יצחק וחנה מונדשיין

ט' כסלו, ה'תשפ"ה

ברוקלין, נ.י.

יחידויות ומענות לזקנו של החתן הרה"ת ר' מאיר איטקין ע"ה

הוראות מאדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע אליו כשהתגורר בפאריז¹

י"ב כסלו ה'תשי"י

(1) יתבונן באופן הסתדרות שאר אנ"ש ומזה ילמוד לעצמו.

(2) יחקור איך עושים אלו שיש להם ניירות כהנ"ל.

(3) כשיסתדר באיזה ענין של פרנסה.

חסר תאריך

(1) כל זמן שאין הצעה פרטית קשה לי לחו"ד איני רואה חילוק בין שותף א' או שנים.

[כל זמן שאין] פרנסה באופן אחר – מובן שצריך האלטען זיך בהנ"ל.

(2) יש לנהוג כשאר אנ"ש בכגון דא.

(3) אפשר יכול להעתיק לפולין כמו שעשו כמה מהנמצאים שם ומשם קל יותר לנסוע הלאה. מובן שעד"ז אפשר לכתוב בזהירות יתרה.

מענות מכ"ק אדמו"ר אליו כשנת תשי"י, כשהתגורר בפאריז

ח"י אדר ה'תשי"י

אזכירו על הציון להנ"ל.

כ"ה אדר ה'תשי"י

אזכירם על הציון להנ"ל.

(1) מהסגנון נראה שהעתיק את "לשון הרב", ואולי קיבל הוראות אלו ע"י טלגרם.

יחידויות ומענות בקשר עם יום הולדתו בכ' תמוז

יחידות יום ג', י"ג תמוז ה'תשכ"ח

בנוגע לאחי, ריידען מיט אנ"ש פון קאנאדע.

וועגען דער חתונה, וויבאלד אז די מחותנים זיינען סאגלאסנא² אז כסלו, זאל זיין אין כסלו בשעה טובה ומוצלח[ת מתוך הרח]בה בגו"ר.

ווען מען וועט זיך דערריידן.

געזאגט מיט פיר יאר צוריק וועגן א שותף, אויף זעהן קריגן א שותף, א סוחר, אבער אזא וואס אינטרעסירט זיך וועגען א ביזנעס, וואס דאס [איז] א כלי אף פרנסה אין טבע, און למעלה מדרך הטבע קויפן א לאטאריינען בילעט³ צו דעם.

האבען מער בטחון. אפשר ווייניגער, אבער האט.

וועל דערמאנען די אלע [שכותב אודותם] אף'ן אהל.

יחידות יום א', כ' תמוז ה'תשכ"ט

א [הצלחה] יאהר, א מהדר בקיום התורה ומצות.

פרנסה כדבעי בעסער ווי דעם פריערדיקען יאהר.

אויסנוצען אף גוטע זאכען געזונטערהייט...

דערמאנען אף'ן ציון...

זאל האבן א גרינגערען לעבען. און פרנסה וכו'.

יחידות יום ה', כ"ב תמוז ה'תשל"א

א הצלחה [יאהר]. פרנסה כדבעי.

מאריך ימים ושנים איר און אייער פרוי, האבען נחת פון קינדער און קינדס קינדער.

א געזונטער יאהר.

[האבען] מער בטחון, האבען מער הצלחה און מער פרנסה. א געזונטער יאהר.

צו האב [באקומען] שבת [א] על'י לתורה?

צו גיגעבען דינסטאג [ביום ההולדת] צדקה?

(2) = מסכימים.

(3) = כרטיס לוטו.

יחידות יום א', כ' תמוז ה'תשל"ב

האבן א הצלחה יאהר...

יחידות יום ה', כ"א תמוז ה'תשל"ד

האבן א געזונטער זומער, הצלחה, און פרנסה, אלע און די קינדער און יוצאי חלציו און דער ברודער.

וועגען דעם יום הולדת פון די קינדער, פירן זיך ווי די מנהגים פון יום הולדת. איבערגעבען די קינדער אויך וועגען דעם⁴.

וועגען פארען אין ארץ ישראל, א חוץ די טעמים וואס איך דערמאן, איז יעצט די צייט ניט פאסיג. אין תשל"ה האבן א כתיבה וחתומה טובה, יעמאלט פרעגען מתבונן זיין אין דעם.

נאך ברכות מיט דער בעל-הבית'טע וכו'.

הערען (או שאמר: אנזאגען) בשורות טובות.

כ' תמוז ה'תשל"ו

מענה על ההודעה מיום ההולדת:

אזכיר על הציון.

ה"י תמוז תשל"ט

מענה על המכתב שלי לכ"ק אדמו"ר שליט"א שהודעתי מיום ההולדת שלי כ' תמוז ושל בתינו חנה צערנא תחי' כ"ח תמוז הבעל"ט:

מנהגי יום הולדת. אזכיר על הציון.

כ"ב תמוז ה'תשד"מ

מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א על ההודעה מיום הולדת שלי בכ' תמוז:

אזכיר על הציון.

(4) כנראה שאל מה יעשו ילדיו ביום ההולדת. מעבר לדף כתב לשון שונה במקצת: נחת פון קינדער און יוצאי חלציו, און איבערגעבן אלעמען וואס צו פירען אין יום הולדת.

יחידות בקשר עם נישואיהם של זקני החתן הרה"ת ר' יוסף יצחק ע"ה ותבלחט"א מרת נחמה תי' איטקין

מרשימת אבי החתן – הרה"ת ר' מאיר איטקין ע"ה
יום ג', י"ג תמוז תשל"ח – בשעה שנכנסתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א בעבור ברכה
בעד חתונת בננו יוסף יצחק שי'
זאל אנזאגען בשורות טובות. מתוך בריאות הנכונה.
(וגם נתן דאלאר).

מרשימת אבי הכלה – הרה"ת ר' דובער יוניק ע"ה
יום ג', י"ג תמוז תשל"ח – עם החתן יוסף יצחק איטקין
מזל טוב. בשורות טובות. נחת פון אלע קינדער.
בשורות טובות. הצלחה בכל הענינים.
(נתן שקל אחד בידי ולזוגתי בידה).

מענה לזקנו של החתן הרה"ת ר' יוסף יצחק איטקין ע"ה

ערב ר"ח אלול ה'תשמ"ז
במכתבו ביקש ברכה: א) עבור אשתו, תבלחט"א מרת נחמה תי' איטקין, (2) עבור
התחלת שנת הלימודים.
מענה כ"ק אדמו"ר (מהעתקה):
אזכיר על הציון ויבשר טוב

יומן זקנו של החתן הרה"ת ר' דובער יוניק ע"ה

הרה"ת ר' דובער יוניק ע"ה ה' מקורב במאוד אצל כ"ק אדמו"ר ובית רבינו, וזכה לשמש משנת תש"י ואילך, וכ"ק אדמו"ר קירבו במאוד ודאג בעדו באהבה ובמסירות אבהית. (הקירוב אל בית רבינו התחיל עוד לפני זה, כשיצאו מעמק הבכא בשנת תש"ו, יצא ר' בערל מרוסי' כבנה של הרבנית חנה ע"ה – אמו של כ"ק אדמו"ר).

לפנינו חלקים מרשימותיו אשר לא ראו את אור הדפוס ע"ע, ומתפרסמים כאן כפי אשר כתבם בשעתו. כמה מהרשימות הם אודות ענינים אישיים ומהם גם באופן של "את אשר יאהב יוכיח". רובם נכתבו באידיש ובשמירת אותיות הרב (לפי ערך) וככה הם מתפרסמים פה.

יום ב' פ' אחרי קדושים, ז' אייר, אחרי מנחה, לערך שעה 4.

יחידות הראשונה אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א⁵.

שאל מה אני רוצה אמרתי לו בשעת מיר זיינען געווען באם רבי'ן⁶ אויף יחידות האט ער אונז געזאגט אז מזמן לזמן וועט יעדערער אריינגיין באזונדער וועלן מיר ריידן, איך פיל אז איך דארף א יחידות און איך וויל דאס דורך אייך.

איז ער צוגעגאנגען צום פענסטער און האט אראפגעלאזן דעם פארהאנג (די צווייטע פון לינקס – די איבעריקע זיינען געווען אראפגעלאזן) און איז צוגעגאנגען צום טיש און געזעצט זיך אויף א כסא מיט'ן פנים צו מערב און האט געזאגט "זאג וואס דו דארפסט". דער פנים איז געווארן מאויס'דיק שטריינג און האט געקוקט אין איין נקודה.

אויף מיין שאלה האט ער געענפטערט:

למעלה איז פאראן שינוים און למטה זאל ניט זיין קיין שינוים דאס איז די צרה מיט די רוסישע בחורים זיי טראכטן צו פיל וועגן זיך מ'דארף טראכטן וועגן יענעם פינף שעה א טאג לכל הפחות דריי שעה צוויי שעה א שעה (אדער פארקערט: מ'דארף אנהויבן פון איין [שעה] צוויי [שעה] דריי [שעה]. איני זוכר).

איך האט דער רבי גענומען אויף זיינע פלייצעס, איר דארפט טראכטן וועגן יענעם. אז עס פאלט אריין א מחשבה וועגן זיך דארף מען זי גלייך אפשטופן און טראכטן וועגן יענעם.

ס'דארף זיין התבוננות אין דאווענען (ארוםגערעדט דעם ענין ההתבוננות) אין פסוקי דזמרה איז התבוננות, ארוםגערעדט די ענינים פון דעם המשך "משכני" תש"א, אפגעשטעלט זיך אויף דעם פסוק יהללו את ה' מן השמים, אין ברכת ק"ש דארף זיין דער ענין פון הסתכלות (ניט אפגעטייטשט). די התבוננות וואס אין

(5) צילום הגהות כ"ק אדמו"ר על רשימת דבריו ביחידות זו - נדפס בימי בראשית ע' 148. תשורה מהבר מצוה של אלי' יעקב שי' יוניק, ג' סיון ה'תש"ס. ולשלימות הענין נדפס כאן שוב. ברשימה זו, הנדפסת כאן לראשונה, כותב ר' בערל תיאור של כל היחידות. (6) הכוונה לאדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע.

תפלה דארף ניט זיין א גאנצער מאמר מיט א מאל נאר א ענין דאס גופא דארף זיין על פי נגלה אויסגעהאלטן עס זאל ניט דויערן זמן כדי לגמור את כולו. און אין די ערטער וואו מען מעג מפסיק זיין. ארומגערעדט דעם ענין וואס הייסט פארשטיין גוט א זאך. ארומגערעדט דעם פרק חזקת הבתים אלץ א משל.

איך האט דער רבי געגעבן ארבעט אפן גאנצן לעבן. פאר'ן ארויסגיין האט ער געזאגט איר וויסט גאר ניט וואס פאר א כוחות האט מען איך געגעבן אנדערע מעגן איך פארגינען.

(מיט א שעה פריער האט ער מיך אריינגערופן און האט געפרעגט צו מ'רופט די באבע מאליע און האט געפרעגט וועגן עטיע'ן וואו געפינט זי זיך און האט געזאגט בא מיר איז א פלא וואס דער טאטע דערמאנט ניט וועגן איר נאר מסתמא ס'איז אלץ בשלום. נאך דער יחידות האט ער געפרעגט וואס איז עפעס מיט'ן ברודער האב איך געמיינט וועגן מאיר'ן און האב אנגעהויבן דערציילן וועגן אים האט ער מיר געזאגט אז איך טראכט יעצט וועגן דעם וואס איז אין ישיבה און ניט וועגן יענעם)

אין מיטן האט ער דערציילט אז ער האט געפרעגט באם רבי'ן אז דאס איז דאך גלייך ווי מחשבות זרות דאס וואס מ'איז זיך מתבוננן אין דאווענען האט דער רבי געענטפערט אז ניט (איני זוכר בדיוק)⁶.

וועגן נפתלי נס⁷ אמר שצריכים ללמוד איתו שיחות (אמר עליו ער דארף האבן א גוטע קאפ) מאמרים "ג שבט ב' ניסן און שפעטערדיקע. ער איז געווען שטארק צופרידן וואס ער איז געווען אין מקוה. און האט געזאגט אז איר וועט טאן מיט אנדערע וועט איך דער אויבערשטער העלפן אין אייער התבוננות (אדער דאס גופא וועט איך העלפן כו' - איני זוכר) בשעת ער האט געהאלטן דעם טאטנ'ס פ"נ איז ער געווען אין גרויס התרגשות.

אה איר האט זוכה געווען זעהן דעם רבי'ן.

איצטער לערנט די זעלבע זאך וואס פריער און [אין] צוויי-דריי חדשים וועט מען זעהן וואס איר זאלט לערנען צו שחיטה צו רבנות, אמרתי לו אז איך האב געלערנט שחיטה אין פאריז, אמר לי ענדיקן שחיטה.

אז איר וועט טאן אין די אלע זאכן איז דער רבי איך מבטיח אז יצליחו בגשמיות וברוחניות.

ברכת הרבנית הצדקנית תחי⁸: לערנט געזונטערהייט דער אויבערשטער זאל איך העלפן. איך זאל האבן פיל נחת פון איך - מיינע קינדער. איך האב איך ניט דערקענט. דער אויבערשטער זאל איך העלפן איר זאלט זיינט געזונט האבן פיל מזל מיט גליק.

(6) ראה רשימות כ"ק אדמו"ר ממוצש"ק כ"ז מ"ח תרצ"ב (רשימת היומן ע' מב. עם פענוחים - ע' רכ): "שאלתי והלא לכאורה יהי' זה בעת התפלה מח"ז, שלא אמרו מח' אסורה אלא זרה - בענינה. ענה: ע"ז אומרת תורת החסידות שצ"ל כן. שאלתי: ומה ענין התבוננות זו לתפלה. ענה: שייך ושייך".
 (7) יהודי שר' בערל התעסק בקירובו לתומ"צ.
 (8) הכוונה לרבנית נחמה דינה.

ר"ד מה שדיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א יום ב' פ' אחרי וקדושים, ז' אייר - מוגה למעלה יש שינוים ולמטה לא תהי' שינוים.

זהו החסרון אצל כמה הבחורים שבא-מרוסלאנד שהם יותר מדי חושבים אודות עצמם. צריכים לחשוב אודות הזולת 5-שעה לכל הפחות 3-שעה 2-שעה א שעה בכל יום.

כי זה הי' אחת מדרישות הרבי בשיחותיו מכתביו וכו' אף טאן מיט יענעם. אייך האט דער רבי גינמען אף זיינע פלייצעס אבער מדארף טאן, טאן אליין.

כשנפלת מחשבה אודות עצמו ורואים שזה מבלבל מעבודה מגביר המ"ש וכו' צריכים לדחותה. ואם אין במה לדחות המ"ש, כי מצבו אינו כדבעי יזכיר לעצמו ההכרח להתעסק בטובת זולתו ולחשוב אודות הזולת איך להועיל לו.

צריכה להיות התבוננות בתפלה ביחוד, כיון שכך כתב לו כ"ק אדמו"ר הכ"ח במכ' אליין. ויש לקשר ההתבוננות עם פיה"מ שמתפלל. ולדוגמא בפסוקי דזמרה שלומד הוא עתה ביאר-לדוגמא מהמשך משכני תש"א, ביאר הפסוק הללו את ה' מן השמים. ובברכת ק"ש ציכה להיות ההסתלקות. ההתבוננות שבתפלה אין צריך להיות מאמר שלם בפעם אחת, די בענין אחד. וגם אם לכאורה אין זה שייך - ההתבוננות במה שלמד קודם התפלה - לפיה"מ ולא חשיב זה הפסק, כמו ששאלתי אצל כ"ק אדמו"ר הכ"מ עס איז דאך גלייך ווי מח"ז כי זרה הרי פי' זרה באותו מקום וענה לא. וזה גופא צריך להיות באותן מקומות שמותר ע"פ נגלה להפסיק, שלא ישהה זמן כדי לגמור את כולו כו'.

הסביר באיזה אופן צריכים ללמוד כדי להבין היטב דוגמא "חזקת הבתים".

אייך האט דער רבי געגעבן ארבייט אפן גאנצן לעבן.

דיבר אודות נפתלי נס. כשתעשו עם הזולת זה גופא יעזור לכם בהתבוננות שלכם. ונמצא וכל' אדה"ז נעשו מוחו לבו זכים אלף פעמים ככה (נתבאר דיוק הל' אלף ככה בלקו"ת לג' פרשיות ר"פ בראשית) שלמדנו מזה שתים: שבכ"ז צריך להתבונן, כי המוח ולב מצ"ע אף שזכים הם כמה פעמים ככה בכ"ז צריך פעולה בהם (שימני כחותם תר"ץ. השם נפשנו השי"ת. ועוד), שכשמתבונן משיג בקל ובעומק יותר ופועל יותר. אלף פעם

הבטחה נוספת מהרבי אשר כשתעשו בכל אלו הענינים אז - הרבי - מבטיח - בכמה משיחותיו - אז יצליחו בשמיות וברוחניות.

אחרון של פסח השי"ת

סיפר כי כ"ק אדמו"ר האט געזאגט אז דער אלטער רבי האט געמאכט נאך א ספר של צדיקים א חוץ דער תניא, נאר ער איז פארברענט געווארן. שאל כ"ק אד"ש אז מכ"ק אדמו"ר אין תניא רעדט זיך דאך אויך וועגן א צדיק, וענה, אז דער צדיק וואס ווערט דערמאנט אין תניא דאס איז א מדריגה אין א בינוני¹⁰.

ערב ר"ח תמוז השי"ת

ברכה לאחר קריאת מענה לשון: עס זאל זיין גשמי ברכה אלע דעם רבי'נס ברכות זאלן מקוים ווערן.

[כשמסרתי הפ"נ אמר:] א פ"נ בעסער געבן אין האנט.

בדרך למקוה: צו איך האב אפטע בריוו פון טאטען¹¹, מה נשמע חדשות אצלו.

י"ב תמוז השי"ת

בשעת נתינת הפ"נ: וועגן זיך האט איר ניט פארגעסן אנשרייבן.

ערב ר"ח מנ"א השי"ת

תענית. נפל [תפילין] של יד של . . . [וכ"ק אד"ש הורה ליתן] שני פעמים ח"י צדקה. מכוון זיין עבור שניהם.

אויב דו ווילסט קענסט פארן מיט מיר אין טעקס¹² אויב ס'זועט זיין פלאץ.

ו' מנ"א השי"ת [יום ההולדת הכ"ג]

דער אויב' זאל אייך העלפן דעם רבי'נס ברכות זאלן מקויים ווערן, איר זאלט זיין א חסיד יר"ש ולמדן, און פועל זיין אויפן זולת לקרב לעבודת השי"ת, ממילא וועלן זיין אלע ענינים כשורה.

חג הפורים ה'תשי"א

[בהתוועדות] ביקשתי ברכה עבור אחי מאיר יחזקאל שי¹³. נתן לי משקה בכוס

10) להעיר מרשימת כ"ק אדמו"ר בפתקא בפ"ע (המצורפת לרשימות "מ"מ הגהות והערות קצרות לסש"ב". נדפס בהקדמה לרשימות אלו ע' ד): "שמעתי מכ"ק מו"ח אד"ש שאדה"ז התחיל לכתוב ג"כ ספר של צדיקים ונשרף (ביחד עם כמה סמנים מהשו"ע). כמדומה שספר לי בנוסחא זו: הזקן משפאלע בא אל אדה"ז - לעירו. איני זוכר אם לליאדי, או ליאזני - ואמר לו: "התחלתם לכתוב שש"צ, און די וועלט קען עס ניט פארטראגען. ונתעורר קטרוג למעלה ופסקו שישרף, ואני אעלה באותו להב השמימה". וכן הי', שבזמן השריפה נסתלק הזקן משפאלע"

11) הרה"ח ר' נפתלי יוניק ע"ה.

12) כנראה לציין אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע.

13) שהי' עדיין מאחורי מסך הברזל.

והעביר ידו הק' באויר ואמר: ער וועט ארויסגיין.

משה גרונר סיפר, אז כ"ק אד"ש האט געפרעגט וועגן דרייין א קאר, וועט ער אים מזכה זיין מיט נאך א מצוה פירן משלוח מנות, דער פארטנער וועט זיין בערל יוניק.

יום ו', ערב חג הפסח ה'תשי"א

כ"ק אד"ש נתן לי שתי מצות ואמר: נאט אייך צוויי מצות, נאר מען דארף קיינעם ניט דערציילן ווייל מען וועט אייך ניט פארגינגען. איר וועט מיך משמש זיין ביי די סדרים, איר וועט נעמען דעם טאץ ארויפטרעגן און דעם בעכער, הגם ער איז אביסל צו גרויס, און די וויין. און דעם גאלאן¹⁴ וועט איר האלטן אין ווינקל פון דער רעכטער זייט, וואו איך זיץ. זיי ווייסן אז דו ביזט פון מיין צד וועט דאס אלץ ניט זיין קענטיג¹⁵, בכלל מ'דארף זעהן זאל זיין אלץ וואס ווינציקער בליטות. אין בעה"בטישקייט מיש איך זיך ניט און איך בעט זיי ניט מישן זיך אין מיין בעה"בטישקייט...

אח"כ אמר: א כשר'ן און פריילעכן פסח, א געזונטן זומער און הצלחה אין לימוד ויר"ש. מ'דארף אנהויבן טראכטן וועגן הסתדרות פרטי.

אחרון של פסח ה'תשי"א

אמר: פריער וועט מען מאכן קידוש און מ'וועט עסן, און שפעטער וועט מען דאוונען מנחה און ווער עס וויל וועט זיך נאכאמאל וואשן. הגם דער רבי זאגט אין א שיחה אז דער סדר איז קידוש מנחה סעודת יו"ט, אבער דא טוט מען אזוי און מ'קען דא סיי ווי ניט אויספירן.

ערב חג השבועות ה'תשי"א

(שאלתי מ'דארף נאך עפעס) פון אייך מאנט זיך זייער א סאך, איך ווייס ניט צו איר קענט אלץ דורכפירן (מיט דעם אויב' הילף, אויב מ'דארף וועט מען אלץ דורכפירן) ביי אייך איז ברייטע פלייצעס, בכל אופן ניט היינט, ס'גייט צו שבועות מ'דארף מקבל זיין די תורה בשמחה.

איר זייט עפעס אומעדיק, קבלת התורה בשמחה ר' בער.

ליל א' דחג השבועות ה'תשי"א

לחיים פארן רוסישן ברודער.

14) הכוונה לבקבוק זכוכית גדול המכיל גאלאן (3.78 ליטר) יין.
 15) כ"ה בכת"י. לדברי בנו של הכותב, הרה"ת ר' שמשון אהרן שי' יוניק, ר' בערל סיפר שהלשון היתה "זיי ווייסן אז דו ביזט פון מיין צד וועט מען עס ניט טשעפן" (כי יבינו שהוא של כ"ק אדמו"ר).

יום ב' דחג השבועות ה'תשי"א

וואס זייט איר ניט בשמחה, צו אייך דארף מען אויך האבן ספעציעלע...¹⁶ ביז וואנעט איר וועט אריינגיין אויף יחידות דארף מען אויך זיין בשמחה, א שאד יעדער טאג וואס גייט דורך.

געמט א נאוודערוף¹⁷ שמחה אז כאילו ווי איר וואלט געווען אויף יחידות.
א איד א מרה שחורה.

יום ג' פ' בשלח, יו"ד שבט ה'תשי"ב

כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לא"א שי' בעת ההתוועדות: איר דארפט מאכן אייער זוהן פאר א גרעסערן חסיד.

אודות מאיר שי' אמר: גאולה קרובה.

פרשת דברים חודש אייר-סיון ה'תשי"ב¹⁸

ביום ה' פ' אמור, י"ג אייר ה'תשי"ב בבוקר, קראה אותי הרבנית שתליט"א בטלפון לבוא אלי'. וכשבאתי סיפרה לי שגיסה – אחי כ"ק אדמו"ר שליט"א – איז זייער ניט גוט און זי ווייס ניט ווי אזוי וועט דאס די שוויגער אויסהאלטן, וביקשה באם לא קשה לי שאקרא לר' שמואל לויטין שיבוא אלי'. באתי עם ר' שמואל וחכיתי והם דברו כחצי שעה. לא רציתי להיות נוכח בעת שיחתם, ובזמן הזה ישבתי במטבח ואכלתי מה שהכינה עבורי. אח"ז ר' שמואל הלך ולא אמר לי מאומה.

הרבנית סיפרה לי שבבוקר קודם אור היום הלכה בחוץ למכולת בפירת הרחובות נוסטראנד ופרעזידענט, ומשם התקשרה ללאנדאן כדי לברר את מצבו של גיסה ואמרו לה מה שקרה, ובמשך זמן זה שיצאה מהבית (כדי שלכ"ק אד"ש לא יוודע מהמצב) הלך כ"ק אד"ש 770.

אחר התפלה נכנס ר' שמואל לכ"ק אד"ש והודיע לו אודות אחיו, והי' נראה שכבר ידע על כך. שאל כ"ק אד"ש אם מישהו עוד יודע מזה שיכנסו אליו וקראו לר' לייבל גראנער ונכנס וקרע קריעה לכ"ק אד"ש. לפני זה כתב מכתב – בכתב יד קדשו – לגיסתו וביקש ממני שאשלח את זה.

שבעה ישב כ"ק אדמו"ר שליט"א בחדרו הק' הרב חדקוב התפלל לפני התיבה כל שבעה. זמן התפלה הי' כרגיל בשעה 9:30. אח"ז במשך כל השנה וכן ליארצייט התפלל הר' זלמן דוכמאן.

כל לילה הלך כ"ק אד"ש לבית אמו הרבנית ע"ה, ובאותו יום שאל אותי כ"ק אד"ש איך לעשות אז די מאמע זאל ניט באמערקן, כי כ"ק אד"ש הלך בנעלי גומי

16) כ"ה בכת"י.

17) כ"ה בכת"י, וצ"ע הכוונה.

18) רשימה זו נרשמה מפי ר' בערל ע"י בנו ר' אברהם ברוך יוניק ע"ה, ונכתבה בגוף ראשון. בשנת תש"ס נתן ר' בערל באופן יוצא מן הכלל ראיון לעיתון כפר חב"ד, ושם הוסיף כמה פרטים ששולבו כאן.

והי' להם פס לבן [בסול"י] לקחתי צבע און האב אפגעפארבט די שיך – כשהם על רגלי כ"ק אד"ש. בערב הלכתי עם כ"ק אד"ש לבית אמו ואמרת ל"כ"ק אד"ש שכשיכנס לבית אמו אצלצל שמה, וכן עשיתי. כ"ק אד"ש ענה ואמר לאמו שיש טלפון בשבילה "רייד געזונטערהייט" והלך, ואני ניתקתי את הקו. וכן הי' בכל לילה תירוץ אחר, שכ"ק אד"ש לא ישהה אצל אמו זמן רב, כדי שלא תראה את הנעליים.

אח"ז אמר לי כ"ק אד"ש: "די מאמע האט ניט באמערקט די שיכלעך, מען דארף באווארענען די פאסט [דואר] ווייל אימיצער קען נאך שרייבן". הלכתי לביתה ולקחתי המפתח [לתבת הדואר] ועשיתי חותם מזה בשעוה ומזה עשיתי בעצמי מפתח, וכל יום הלכתי לביתה ולקחתי הדואר מהקופסא והבאתי את זה לכ"ק אד"ש ואח"ז החזיר לי את הדואר והנחתים חזרה לקופסה. ככה עשיתי כמה חדשים.

לאמו של כ"ק אד"ש היתה כותבת כלתה ובתה, וכתבו שהוא – בנה ע"ה – עסוק במאוד בלימודיו ע"כ אינו כותב. אחרי כמה חדשים האט זי אנגעפאנגען איבערריידן שזה זמן רב שאין לה מכתב מבנה, ויש לה עגמת נפש מזה, אך לשאול אצל בנה כ"ק אד"ש אינה רוצה מפני "ער האט גענוג עגמת נפש אן מיר, און איך בין זיך אלעמאל משתדל דערציילן עם נאר פרייליכע זאכן". סיפרתי את זה להרבנית ואחרי שבוע לערך נתן לי כ"ק אד"ש מכתב מאנגלי' מגיסתו על אדריסה של אמו וביקש שאניח את זה עם הדואר הנכנס, וכן עשיתי. בערב אמרה לי אמו היום קבלתי מכתב מבני והראתה לי המכתב – המכתב הי' מכלתה ולבסוף כמה שורות מבנה – כנראה נכתב על ידי כ"ק אד"ש, גם הראתה המכתב לכ"ק אד"ש.

בערב שבועות אמר לי כ"ק אד"ש שצריכים לשלוח טלגרמה לאמו עם המילים "חג שמח" ולחתום כל השמות. מישהו הראה לי איך לעשות הטלגרמה (לקחנו טלגרמה ממרכז וע"י חום של מים האט זיך אפגעקלערט די שורות מיט די ווערטער און מען האט גענומען נייע שורות און אנגעטייפט "חג שמח. לייבל, געניא, דלי" און אנגעקלעפט אויפן אלטן טלגרמה). ואמר לי כ"ק אד"ש כשתראה את אמי היום תתן אותו (הטלגרמה) לה, ואם תשאל איך בא לידך בטח תדע מה לענות, "זאלסט זיין א שליח אויף גוטע זאכן", גם שאעשה בשבילה עירוב תבשילין כי אינו יודע מתי יבוא. לבסוף הנחתי הטלגרמה תחת הדלת.

על כל ענינים הנ"ל אמר לי כ"ק אד"ש: "דיר איז באשערט טאן זאכן וואס על פי שו"ע האלט דאס ניט טויס, זאלסט מיט דערמיט יוצא זיין".

[בערב חג הפסח תשט"ז כ"ק אד"ש מסר מכתב עבור אמו, ואמר: "דאס איז דאך אייער שליחות"¹⁹].

ככה עם הטלגרמות והמכתבים הי' עד יומה האחרון שלא ידעה מכל הנעשה.

ש"פ בראשית, כ"ט תשרי ה'תשי"ג

כ"ק אד"ש אמר בתוך ההתוועדות: ר' נפתלי, הייסט בערלין זאגן לחיים, מיך

פאלגט ער ניט, אפשר וועט ער אייך פאלגן²⁰.

פעם שני' נתן לי לחיים ואמר: אז איך וועל הייסן וועסטו פאלגן.

יום ג' פ' וישלח, י"ד כסלו ה'תשי"ג - יום החתונה של כ"ק אד"ש

אודות אחי מאיר יחזקאל שי' אמר כ"ק אד"ש: מ'זאל הערן נאר גוטע בשורות. שאלני מה אני רוצה לאמר (אמרתי אין ווייס ניט פון וואנעט אנהויבן), הויבט אן פון אנהויב.

וואס איז אייך מבלבל איר זאלט זיצן און לערנען רוהיג...

וואס איז בהנוגע צו א שידוך. צו איר האט עפעס נייע הצעות פון זינט דער טאטע איז געווען (אמרתי לא), צו דער טאטע ווייסט פון דעם (יע).

(אמרתי איך קען ניט צוגיין ווי מ'גייט דא צו, איך וויל ניט יענעם פארשעמען און מיר איז אויך שווער) אין דעם צוגיין אליין איז דאך פאראן פארשידענע וועגן. מ'קען זיך דאך טרעפן אין א שטוב. מ'שטעלט דאך ניט אויף גלייך מארגן א חופה, מ'זעט זיך איין מאל און נאך א מאל. איר ביי זיך וועט קענען איבערטראכטן און דער צווייטער צד אויך, דאס הייסט ניט אז מ'פארבינדט זיך. מ'דארף אנהויבן פון מטה, פון ניט טראכטן וועט גארניט זיין.

(אמרתי ביי מיר לייגט זיך פריער אויף הסתדרות, אפשר איז דאס ניט ריכטיג, ווייס איך ניט) וואס דארף מען שטעלן דעם אויב' תנאים אויף וואס פאר א אופן. ס'איז צוויי באזונדערע זאכן. ביז דער חתונה נעמט אלעמאל עטלעכע חדשים, און אין דער צייט געפינט מען וואס צו טאן. עס איז זיכער קרום, מ'דארף טראכטן וועגן דעם (היינו א שידוך). איך וועל זיך צונויף שרייבן מיט'ן טאטען, אפשר האט ער הצעות. נו און צו מסחר זייט איר שייך? צו איר האט אמאל געטאן אין דעם, צו איר זייט פעהיג אין דעם (אמרתי איך ווייס ניט).

(איך וואלט געוואלט זיין דא אין ניו יארק לעבן רבי'ן שליט"א און טאן א ארבעט וואס מיט איר זאל איך זיין פארבונדן מיט'ן רבי'ן שליט"א) נשען על ידו הק' ואמר לעצמו: א ארבעט וואס זאל זיין פארבונדן מיט מיר, למשל וואס וואלט איר געוואלט טאן (איך האב ניט קיין משל אויף דעם) דאס טראכט מען וועגן אייער הסתדרות אויך, ניט נאר וועגן דער ארבעט (שחיטה און רבנות האב איך ניט ליב) אלץ דארף מען טאן וואס מ'האט ליב?

און וואס איז בהנוגע א פאך. וואס איז בהנוגע שטיינדלעך, ס'איז א געשעפט וואס מ'דארף ניט זיין פארבונדן שבת און פרייטאג, ס'ליגט אין אידישע הענט. מצד דער בארד מאכט אויך ניט אויס. פרואווט אנהויבן, נאר מ'דארף געפינען א ספעציאליסט וואס זאל קענען גוט די ארבעט. מ'דארף זיך אויסלערנען גרונטיג. ער זאל אייך עטלעכע מאל אויספרוואון און ער וועט זאגן אז איר זייט פעהיג. און זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת.

(20) להעיר גם מיומן ש"פ בשלח תשי"ד דלקמן.

געלט וועל איך אייך געבן דא פון א קופה, נאר רעדט זיך דורך מיט דער הנהלה בהנוגע דעם דרעפט, זיי זאלן אייך אויסשטעלן דעם זמן. פרעגט ביי עזריאל'ן ווי האט ער געטאן. צו דער ראש הישיבה האט עפעס ארויסגעגעבן סדרים אויף לערנען.

נו און יעמאלט וועט איר שוין מער ניט זיין אומעדיק? (איך ווייס ניט), היינט איז אלץ מיט ספקות, עבדו את ה' בשמחה, זייט ניט אומעדיק וועט אייך דער אויב' העלפן איר זאלט האבן הצלחה סיי בנוגע הסתדרות און סיי בנוגע א שידוך.

איר זאלט געבן ביז ראש השנה אלע טאג א סענט צדקה פאר'ן דאווענען, אדער צוויי, אבער ניט קיין גרויסע געלט.

ערב יום הכפורים ה'תשי"ד

נתן לקח ואמר: שנה טובה ומתוקה, און חתונה האבן דעם יאר.

ש"פ בראשית, כ"ד תשרי ה'תשי"ד

בתוך ההתוועדות אמר: זאג לחיים, זאלסט חתונה האבן היינטיקן יאר ווי דער אויב' וויל.

ש"פ בשלח, י"ב שבט ה'תשי"ד

בתוך ההתוועדות צווה ליקח כוס מלא (א גרויסן), ואח"כ נתן מזונות ואמר: א שטיקל זאלט איר עסן איצטער און א שטיקל לאזן אויף דער חתונה²¹.

וכן אמר בתוך ההתוועדות לאבי שי': זאגט פאר בערל'ן לחיים, איך קען זיך מיט אים ניט אנקערן²².

יום ד', י"א ניסן ה'תשי"ד

וועגן די מזונות ווי האב איך געזאגט מיטן לשון "איר זאלט דאס אויפעסן אויף דער חתונה" אדער נאר בהנוגע א שידוך (אמרת א שטיקל איצטער און א שטיקל אויף דער חתונה) אויב אזוי וואלט איר דאס באדארפט אויפעסן אויף די תנאים, אבער פארקויפן צו א גוי ניט, איר קענט דאס אויפעסן איצטער און עס וועט זיין כאילו יעמאלט. נעמט צוטיילט זיך א שטיקל אייך און א שטיקל אייער כלה.

יום ב' דחג השבועות תשט"ו

בתוך ההתוועדות אמר כ"ק אד"ש: וואו איז דער טאטע, וואס עפעס דארט... גיט בערל יוניק, א גרויסע גלאז, און זאל ער ווערן צוריק א חסיד. פון זינט ער איז

21 ר' בערל קיבל את ברכת כ"ק אדמו"ר לשידוך ביום ועש"ק פ' שמיני, כ"א אדר שני תשי"ד, ונישא ביום ה', ט' סיון תשי"ד, וזכה שכ"ק אדמו"ר יהי' מסדר קידושין בחופתו.

22 להעיר גם מיזמן ש"פ בראשית תשי"ג דלעיל.

געקומען פון פאריז קען מען אים ניט דערקענען.

געגעבן אויסשווינקן דעם כוס פאר ברהמ"ז ואח"כ אמר: לאחרי הבדלה וועסטו נעמען דעם כוס מיט די וויין.

מוצאי ראש השנה תשי"ח

נכנסתי בחדרו כוס של ברכה עם מעט יין בגאלאן, אמר: וואס איז דאס פאר א וויין, דו ווייסט דאך אז איך בין זהיר אפילו פון ראי'.

י"ש כח.

אחרון של פסח תש"מ

בחדרו, 7.00 pm קודם ההתוועדות, אמר: נעם די אלע זאכן מצה, יין, כוס. מסתמא וועסט ניט קענען נעמען אין איין מאל. י"ש כח.

קודם נטילת ידים שאל: עס איז דא זאלץ, אמרתי איך האב ניט. בכל פעם במשך 30 שנה כ"ק אד"ש נותן מלח ב"נעפקין" בחדרו ונותן במצות, שאלתי, אפשר איז דא אויבן. אמר, כמדומה אז לא. אמרתי, איך וועל נעמען ביי מייזן מחותן ר' מאיר איטקין. אמר, ניט וויכטיג. נטל ידים ואמר המוציא ואכל בלי מלח.

הלכתי לר' מאיר איטקין ולקחתי מלח ונתתי על השלחן – שאל: ביי וועמען גענומען – אמרתי ר' מאיר איטקין, א שאקל געטאן בראשו כמו הסכמה.

בתוך ההתוועדות געקלאפט מיט די הענט, א שאקל געטאן די טעלערל פון בעכער, דער בעכער האט זיך א בייג געטאן. און צוויי דריטל פון די וויין פארגאסן אויפן טיש און אין זאלץ. נתן לי אויסשווינקן דעם טאץ און געלייגט נעפקינס אויף די וויין וואס פארגאסן. כ"ק אד"ש נתן די סאלינקע אויף די נעפקינס זאלן ניט אוועק פליען פון דעם "אייר קאנדישען".

אחרי ברהמ"ז נתן די סאלינקע לר' לייב גראנער ער זאל מיר אפגעבן און איך האב שפעטער געגעבן צוריק צו די איטקין'ס.

יומן המשב"ק הרה"ת ר' מאיר הארליג ע"ה ו' תשרי תשכ"ה – שישים שנה

כמה פרטים הכתובים ביומן זה שונים מהנכתב ביומנו של זקנו של החתן, הרה"ת ר' בערל יוניק ע"ה (נדפס בתשורה מהבר-מצוה של שמואל שי' יוניק, "ג תשרי תשס"ד), ויש בזה מה שאין בזה.

היומן עבר עריכה לשונית קלה על מנת להקל על הקוראים.

ש"פ וילך, ו' תשרי תשכ"ה

בשעה 5:30 בבוקר חלה הרבנית ע"ה, אמו של כ"ק אד"ש, בשעה 8:00 בא כ"ק אד"ש לבקר אצל אמו ושם היה גם ד"ר זעליגסאן. בשעה 10:00 חזר כ"ק אד"ש ל770 ודיבר עם הרב חדקוב בחדרו וביקש מבערל יוניק שיקרא לד"ר זעליגסאן, ושיהי' מישוהו עם הרבנית. שחרית היה כרגיל. ואחרי זה היה התוועדות. קודם ההתוועדות ביקש מבערל שי' להיות שם. ואחרי זה אמר לו בערל שהוטב קצת מצבה, ושהיא ביקשה לאכול. ובאמצע התוועדות ניגש ד"ר זעליגסאן לכ"ק אד"ש ואמר שמצבה כמו בבוקר, וכ"ק אד"ש אמר שהרופא צריך להיות שם בשעה 4:00.

אחר ההתוועדות אמר בערל לכ"ק אד"ש שאמו קוראת לו (אמר כך מפני שמצבה לא הי' טוב). בשעה 4:20 חזר לשם כ"ק אד"ש ושאל מדוע ד"ר זעליגסאן לא היה שם בשעה 4:00. אח"ז אמר הרופא שצריך לקחתה לבית החולים מפני ששם (בבית) לא יכלו לעשות הכל, וכ"ק אד"ש אמר שאם עוד ב' רופאים אומרים כן אז צריכים.

בשעה 5:50 נסעו הרבנית, ד"ר זעליגסאן, מרת כהן - וכ"ק אד"ש, והגיעו לבית החולים בשעה 6:00 ולקחו אותה לחדר 921. היו שם ד"ר זעליגסאן ועוד ב' רופאים וכ"ק אד"ש. בשעה 6:30 הרופאים אמרו שאינם יכולים לעשות עוד מאומה, אבל כ"ק אד"ש אמר שוב ושוב שאפשר.

ובשעה 6:45 שבת פ' וילך ו' תשרי תשכ"ה יצתה נשמתה של אם כ"ק אד"ש. אחרי זה יצאו שני הרופאים, ונשארו רק ד"ר זעליגסאן עם כ"ק אד"ש. אמר שצריכים להיות מנין שם לומר תהלים²³, ואחרי זה שאל אם יש רב. כאשר נכנסו לחדר שאל האם כולם היו במקוה, ואח"כ עמד ואמר תהלים.

בשעה 7:10 שאל מה נעשה עם רב, ואם מותר לו לאכול סעודת שבת. אז אחד אמר שמותר, ושאל אותו כ"ק אד"ש אם הוא רב, ואם הוא עיין בשולחן ערוך. אחרי זה שאל באיזה שעה יבא הרב.

בשעה 8:10 הגיעה הרבנית של כ"ק אד"ש לחדר, וכ"ק אד"ש אמר שהבחורים אינם צריכים להיות פה. אחרי זה הגיעו הרבנים, וכ"ק אד"ש אמר לכולם לצאת

23) בתשורה מהבר-מצוה של שמעון באטלער, נדפס מכתב של ר' מאיר, שם כתב: אני רצתי ג"כ לבית החולים וכאשר הגעתי לשם ראיתי את כ"ק אד"ש מדבר עם הרופאים, ואח"כ ד"ר זעליגסאן אמר לנו (כבר הגיעו עוד רבים מאנשי), שיכנס מנין לחדר לומר תהלים, כי כבר נפטרה. כ"ק אד"ש עמד אצל החלון ואמר תהלים.

מהחדר, ואמר שזה לא התוועדות. אחרי זה דיברו בנוגע לכל הענינים של לילה זו ולאח"ז. ובשעה 8:30 התפלל כ"ק אד"ש מעריב בחדר אחר ואמר קדיש רק אחר עלינו, ואחרי זה שב לחדר 921.

כאשר נגמרו כל הענינים בשעה 9:45, נסע עם הרכב שבו המיטה אל הבית של אמו. אחרי זה, כאשר באו [החברא קדישא] לסדר את כל הענינים, באו לשם גם עוד אנשים. כ"ק אד"ש [אמר לכולם לצאת] ואמר "מה זה, התוועדות?!" (שכולם נדחפים), וכ"ק אד"ש עמד שם בחדר עד שגמרו את כל הענינים. אחרי זה הלך אל חדר אחר ודיבר עם הרבנים בנוגע להבדלה וסעודת מלוה מלכה ועוד ענינים, ואמרו לכ"ק אד"ש שמותר לו מפני שהחברא קדישא לקחו עליהם את האחריות.

אחרי זה שאל (כמה פעמים) מי לקח את האחריות על כל הענינים שבחדר, וגם שאל שוב מה בנוגע תהלים. אחרי זה הלך אל ביתו בשעה 10:50, וביקש מהרב חדקוב שיבא לביתו (של כ"ק אד"ש).

יום א', ז' תשרי תשכ"ה

ביום א' בשעה 8:00 בא כ"ק אד"ש ל770 עם הרכב והתפלל שחרית בחדרו. ובשעה 9:15 שאל האם יש מנין לומר קדיש. ואמר קדיש אחר שש"י ואחרי אין כאלקינו ואחרי עלינו ובכה קצת, ואמר קדיש אחר תהילים ומשניות. ואחרי זה אמר להרב חדקוב שהשבעה יהי' בבית אמו ויתפללו שם, ושבכל התפלות צריכים להיות 11 בחורים 11 מאנ"ש. שחרית יהי' בשעה 10:00.

בשעה 10:40 יצא כ"ק אד"ש מ770 וספר בידו, ונסע עם הרכב אל בית אמו, ובא לשם בשעה 10:55. זלמן שי' דוכמאן עשה קריעה לכ"ק אד"ש, ואח"ז לקחו את הארון אל הרכב וכ"ק אד"ש יצא אחר הארון. כאשר הכניסו את הארון לרכב ראה איש אחד שמסריט, וכ"ק אד"ש מנעו.

אחרי זה נסע כ"ק אד"ש ברכב עם הרב חודקוב ועוד אנשים ל770 בשעה 11:10, ושהה שם איזה רגעים, ואח"ז הלכו לבית החיים. בשעה 12:05 הגיע כ"ק אד"ש לבית החיים והיו שם הרבה מאנ"ש, וכ"ק אד"ש עמד אצל הקבר של אמו. אחרי זמן שאל כ"ק אד"ש את הבחורים מה הם עושים שם? ואמר שאין זה מקום בשביל בחורים (אמר כן ב' פעמים).

אחרי זה שאל כ"ק אד"ש מה נעשה עם אחד הענינים שהיה צריך לקבורה, ושאל כן כמה פעמים. ואחרי זמן כאשר לא מצאו אמר כ"ק אד"ש "אני צריך לעשות את כל הענינים?!", והוסיף בקול גדול וחזק מאד "אני אעשה סדר..." ואמר ש"אין זה כבוד המת". אחרי שגמר את כל הענינים, שאל לאיזה צד צריך לומר קדיש, ואחרי זה אמר קדיש ובכה הרבה מאד.

אח"כ חלץ את נעליו ונכנס לאהל, ובכה הרבה מאד. גמר בשעה 1:05 וחרז בשעה 1:30 ואכל סעודת הבראה.

מנחה הי' בשעה 2:00 כרגיל ושאל אם לומר אבינו מלכנו. אחר מנחה ישב במקומו ועברו אנשים לפני כ"ק אד"ש עד שעה 3:00, ואח"ז הביאו לו את כל הענינים. מעריב הי' בשעה 7:50 כרגיל. ואח"ז דיבר עם הרב שמואל שי' לויטין בנוגע לקריאת התורה וגם בנוגע לקדיש תתקבל. אחרי זה עברו כמה מאנ"ש לפני

כ"ק אד"ש. בשעה 8:40 הלך כ"ק אד"ש לאכול מה שהביאה הרבנית, ובשעה 10:20 אמר לבערל יוניק והריל"ג שיכולים ללכת לביתם.

יום ב', ח' תשרי תשכ"ה

בשעה 9:20 ביקש מהריל"ג שיביא הטו"ת שלו, ובשעה 10:00 התפלל שחרית. בכה קצת במשך התפלה, ובכה הרבה כאשר אמר שיר המעלות ממעמקים. אמר לזלמן שי' דוכמאן מזל טוב. אחרי התפלה בשעה 11:05 היו כמה מאנ"ש אצל כ"ק אד"ש, אח"ז ה' הרב חדקוב, ואח"כ אכל קצת.

א' המנחמים דיבר בנוגע לאבילות, תשובה ועשרת ימי תשובה, ואחר כך דיבר בנוגע אמו של כ"ק אד"ש.

בשעה 6:00 היו עסקני תו"ת, ואחרי זה היו עוד אנשים חשובים ודיבר עמהם בעניני אבילות ועוד. התפלל מנחה בשעה 7:10 ומעריב בשעה 7:50, ואחרי זה הגיעו עוד רבנים.

תמונות מלוי' שהשתתף בה כ"ק אדמו"ר - י"ט אדר תשל"ה -

בתמונה האחרונה נראה זקנו של החתן הרה"ת ר' יהושע מונדשיין ע"ה

ביומנו של הרה"ת ר' יצחק מאיר שי' סוסובר, מיום ראשון, י"ט אדר תשל"ה נכתב:

יצא ללוי'. לפני שהארון התחיל להתקדם דיבר אד"ש עם שני אנשים ושאל אותם אם הם בני הנפטר. הם שאלו את אד"ש משהו ואד"ש ענה להם.

כשהסתובב לכניסה ניגשו אליו כמה אנשים ואמר להם שדבר נכון הוא שילכו לאהל של השווער ויקחו משם עפר וישימו על הארון, ואם קוברים ללא ארון שישימו על התכריכים.

לאחמ"כ שאל אם נוסעים כבר, ולייבל ענה שמחכים שתגיע מכונית מבולטימור ואמר אד"ש שאם הארון מחכה צריך לשאול רב. אחרי שהגיעה המכונית אד"ש וידא שנסעו.

כשצעד ל770 לייבל נתן לאד"ש כסף ואד"ש נתנו לכמה עניות.

נטל ידיו הק' ואמר יושב באתר עליון בזאל למעלה ונכנס לחדרו..

סיפורים מפי זקנו של החתן הרה"ח ר' מאיר איטקין ע"ה

נרשמו בשנת תשנ"ט ע"י זקנו של החתן הרה"ח ר' יהושע מונדשיין
ויבלחט"א בנו, אביו של החתן, הרה"ח ר' לוי יצחק שי' מונדשיין

[א]

שמע מר' איטשע ליימע'ס מנעוויל:

היו בנעוויל כמה אחים שעבדו בייצור לבנים [ציגלען, בלוקים], שהיו מייבשים אותם בחמה על-פני השדה [ר' איטשע לא רצה לספר את שמם, היות ובני משפחתם היו עדיין בנעוויל].

השדה שבו עבדו הי' חכור מאת הפריץ.

כשמת מנהל העבודה הממונה מטעם הפריץ, אחד האחים רצה להתחתן עם אשת מנהל העבודה, וכדי לרצותה השתמד.

נסעו האחים אל הצ"צ ושאלוהו מה לעשות. השיבם הצ"צ, שיזרקו טלית-קטן על האח המשומד.

ויעשו כן, ונפלה לו מחשבה להיפרד ממנה ולשוב ליהדותו. אולם היתה זו סכנה גדולה למשומד לשוב ליהדותו, הן לו עצמו והן למי שנחשד בפיתוי המשומד שיחזור.

לפיכך תיכנן את מעשיו, וחשב כיצד להוציא קודם לכן כסף מאשתו. אח"כ נסע ליד נהר, הניח את בגדיו על שפת הנהר ונתעלם מן העין, ובמילא חשבו שהוא טבע בנהר.

אך הוא המשיך בעבודתו עם אחיו במקומות שלא היו רחוקים משם, ונדד ממקום למקום.

השמועה הגיעה לאזני אשתו שהוא בחיים, ושאלה את הפריץ הממונה על האזור אם ידוע לו אודותיו. הפריץ אמר שידע שיש עסק של כמה אחים באזור מסויים, אך אינו יודע באם הוא שם.

האשה יצאה לאזור והתחילה להתחקות על עקבותיו, וכבר היתה קרובה לתפסו.

שאלו האחים בעצת הצ"צ, ואמר להם שיניחו עפר תחת הכיפה (יארמולקע) שלו.

ויהי היום והם ישבו בשדה לאכול, וגם אותו האח בתוכם, והנה אשתו הגוי' מתקרבת. מרוב פחד נפלה הכף מידו, אבל למרבה הפלא היא לא הכירתהו.

כעבור זמן מה פנתה האשה למכשפים שיחפשוהו בכשפיהם, והם אמרו לה שהם רואים אותו והנה הוא מתחת לאדמה... ער ליגט אונטער דער ערד...

[ב]

שמע מרמ"ש חן:

בחתונה של הטשעראקסער, ביקשו החסידים מאנ"ש מר' מרדכי טשערנאבילער שיאמר חסידות. (השידוך נעשה עוד ע"י אדמוה"ז ור' נחום טשערנאבילער).

הוא הבין שהם מבקשים ממנו רק מפני שהוא זקן יותר מאדמו"ר האמצעי, אבל אין כוונתם לשמוע ממנו. ואמר להם: כיון שהגיע ל"את ה' אלקיך תירא" פירש ולא דרש.

ויאמר אדמו"ר האמצעי: שמעון התימני לא הי' רבי אך כשבא רבי, דרש! ודרש אדמו"ר האמצעי ב' שעות דא"ח.

[ג]

שמע מרמ"ש חן:

אחר הסתלקות הצ"צ נשאר "קוויטאנציא" אחת (שהוא פטור מהגיוס לצבא שרכשו אותו בכסף), והי' דין-תורה מי מהיורשים יזכה בזה. אם מבני הקאפוסטער או בני מהר"ש.

בין הרבנים הללו הי' גם ר' פרץ חן.

ויצא הפסק שמהר"ש יזכה בזה לבניו, היות ואצל שאר הבנים הי' יכולה להיות מזה תועלת רק לנכדיהם (אור-אייניקלאך של הצ"צ), ואילו אצל המהר"ש היתה התועלת לבניו (אייניקלאך של הצ"צ). הפסק הי' על יסוד "עד כאן רחמי אב על הבן (מעשה דאבימלך, לי ולניני ולנכדי).

עד כאן שמע מרמ"ש. והוסיף ר' דוד שמערל (זקן מנעוועל):

והנה רז"א הי' יכול לקבל "פטור" מטעמי בריאות, ואת הקוויטאנציא הי' אפשר לנצל למישהו אחר מהבנים. אבל אנשי העיר תבעו שרז"א ינצל את זה לעצמו, כי אם יפטור את עצמו מטעמי בריאות יצטרכו להעמיד מישהו אחר תחתיו להשלמת המיכסה על אנשי העיר, משא"כ אם יתן הקוויטאנציא הרי"ז כאילו גוייס לצבא והשתחרר, וזה נחשב במיכסה של אנשי העיר.

[ד]

שמע מרמ"ש חן:

כשבא ר"ז זעזמיר לאדה"ז, שאל אותו אדמו"ר אם הוא יודע ללמוד, והשיב: איך קען קינצלעך לערנען.

שאל אותו אדמו"ר על גאון אחד מן הראשונים, והשיב רז"ז שהוא הי' "נידעריקען קאפ". ואדה"ז כנראה הסכים לדעתו.

ר' פרץ חן אמר לרמ"ש מיהו אותו "ראשון", אך לא הרהבתי לשאול מיהו.

[ה]

ר' חיים האלבראכט, הי' ממשפחת אדמו"ר מוהר"ש ומקורב גדול. אך אל אדמו"ר הרש"ב לא נסע. לא הי' בליובאוויטש עשר שנים וכך יצא שלא הכיר את אדמו"ר הרש"ב.

לילה אחד חלם שנמצא בביהכנ"ס בשמחת תורה, וכשפתחו את ארון הקודש להוציא את הספרי-תורה, כשהניחו בארון את הנר ראה לאורו "א ליכטיקע פנים" שלא הכיר.

לר' חיים הי' חשבון בנק אצל רמ"ל גינזבורג, והי' צריך לפרוט טשעק. כשפרטו את הטשעק בבנק הי' לוקח כמה ימים, אך הוא הי' זקוק לכסף, ולמחרת החלום הלך לביתו של גינזבורג ודפק על דלת חדרו.

אדמו"ר הרש"ב הי' אז אצל רמ"ל ופתח את הדלת, ור' חיים הכיר שזו הדמות שראה בחלומו, והבין שהגיע הזמן לנסוע אליו.

מאז נעשה לחסיד גדול, והי' מראשי המדברים בהתוועדויות אנ"ש.

[ו]

פעם אמר ר' חיים הנ"ל בהתוועדות, שבמאמר שאמר הרבי היו תשובות לשאלות כל הנוכחים לכל השאלות של היחידות שלהם.

שאל ר' יצחק יואל, כיצד הי' בזה תשובה לשאלותיו שלו [של רי"י].

השיב לו, מהפסוק "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה" [שזה הי' דיבור המתחיל של המאמר].

בזה היתה תשובה לשאלתו בנוגע לעסק הקאלאשין שניהלה אשתו.

[ז]

אמו"ר מהר"ש הי' ממעט באכילה, וכמעט שלא הי' שייך לאכול במחיצתו. פעם נקרא ר' חיים הנ"ל לסעודה המפסקת בערב יום הכפורים, וחשב שעתה בוודאי יאכל הרבי ויוכל גם הוא לאכול.

אך כשרק הגיש את הכף הראשונה לפיו, אמר לו מהר"ש: וואס מיינסטו, כשמשה רבינו ע"ה עלה להר ארבעים יום וארבעים לילה, האם הוא אפגעגעסען לפני זה לצורך הימים הללו?!

ומיד סילק הכף מידו.

[ח]

שמע מרמ"ש חן:

בכל פעם שר' הלל ור' פרץ היו מגיעים, הי' אדמו"ר הצ"צ אומר עבורם מאמר.

פעם באו ר' הלל פאריטשער ור' פרץ לאדמו"ר הצ"צ, נכנסו אליו שניהם יחדיו, והתאונן ר' הלל בפני הצ"צ שבאותה שנה נקבעו שלושה נאבארען [גיוסים]. ור' פרץ הפטיר ואמר: מיר האבין א רבין. (כלומר, אין צורך לדאוג ולבכות, הרבי יעזור).

(בכלל, הגיוסים היו מחולקים לפי אזורים, מכל מקום לוקחים סכום מסוים של אנשים. אך אז החליטו לקחת מבין היהודים ג"פ בשנה וזו היתה גזירה קשה שבאה מצד השנאה ליהודים).

הם נשאר בחדרו של הצ"צ והצ"צ נעמד להתפלל מעריב. וכשהגיע ל"מלך ממית" אמר זאת בקול. קצת זמן אח"כ שמעו צלצול פעמונים והבינו שקרה משהו. הצ"צ שאל כמה פעמים "ואס הערט זיך אין גאס". מאוחר יותר שמעו שנהרג הקיסר.

[השווה "לקוטי סיפורים" לרח"מ פרלוב עמ' כג-קכד אות מו. ושם, שזה היה במנחה של תענית אסתר. הצאר ניקולאי השני מת (ולא נהרג) יום אחרי תענית אסתר תרט"ו. ואם היה זה בתפילת ערבית כנוסח הרמ"ש, מתאים שאחרי חצות הלילה שמעו על מותו].

[ט]

שמע מרמ"ש חן:

פעם הגיע ר' נחום טשערנאבילער לאדמוה"ז ונכנסו לסוכה. החסידים טיפסו על סכך הסוכה כדי לשמוע את שיחת הצדיקים. שאל ר"נ את אדמו"ר אודות רמ"מ האראדאקער "במה כוחו יפה". ענה לו אדמו"ר, שכאשר מסתכל על אדם רואה כל מה שעבר על האדם ומה יהי' עמו. הגיב ר"נ: "נו". הוסיף אדמוה"ז, שכננס למקום ידע מה שחושבים הנוכחים. אמר ר"נ: א, ס'איז דאך דא אימיצער ... (כוונתם היתה לרמוז לחסידים לעזוב את המקום ולזה היתה כל ההקדמה לשיחתם).

[השווה "לקוטי סיפורים" לרח"מ פרלוב עמ' מג אות טו].

[י]

שמע מר' דוד שמערל הזקן מנעוועל:

פעם כשבא ר' חיים דוד דער שוחט (ליין) לליובאוויטש לאדמו"ר הרש"ב, רצה להכנס ליחידות לפני יום כיפור, שחל באותה שנה ביום א' בלילה. ביום ה' הוא ראה לפי כמות הקהל שלא יספיק, ולא ידע מה לעשות.

פתאום יצא הגבאי ואמר שאדמו"ר קורא לר' חיים דוד ליחידות, והוסיף בלשונו הק' של אדמו"ר "חיים בער טויג אויף כפרות" (כי הי' צריך להיות בעירו ע"מ לשחוט הכפרות).

מכתבים שכתב זקנה של הכלה הרה"ת ר' ירחמיאל בנימין קליין ע"ה

אל - יבלחט"א - אביו של החתן, בעת לימודיו במלבורן, אוסטרליא בשנת תשנ"ז
- ע"ד ההשתתפות ב'מעמד' ו'מגבית' -

[א]

ב"ה. אור לועש"ק שירה ה'תשנ"ז

הת' לוי"צ שי' מונדשיין

שלום וברכה!

. . לא התכוונתי שאתה תהי' מעורב בפועל בהענין עצמו [איסוף כספי מעמד], אבל כמו שכתבת בין הקבוצה שלומדים סמיכה הי' נחוץ לדבר בזה ולסדר השתתפותם במעמד ובמגביות, ולא מדובר בסכום רק הענין שנוגע כעת וגם לאחר זה. ואולי יש לו הצעה בהיותו על אתר ורואה המצב להציע משהו שאני אתקשר עמו. וק"ל.

בברכת שבתא טבא וכט"ס

בנימין

[ב]

ב"ה. ח"י שבט ה'תשנ"ז

הת' לוי"צ שי' מונדשיין

שו"ב

קבלתי הפקס בעש"ק.

בקשר למעמד וקרן השנה והמגביות בכל השנים היו נותנים התלמידים בכל הישיבות ובכל שנה ושנה הי' אחד מהת' שהי' ממונה על זה והי' עושה רשימה עם השמות כולל שם האם והי' נמסר לכ"ק אדמו"ר זי"ע וגם עתה יש מקומות בין אנ"ש וכן בכו"כ ישיבות שמסדרים זאת. וכמו שכתבתי המדובר לא ע"ד הסכום, רק הענין וק"ל.

אני לא רוצה שיהי' כעין דבר רשמי רק כמו שמדברים ע"ד חת"ת ועוד תקנות שנתייסדו ונתתקנו ע"י כ"ק אדמו"ר נ"ע כן צריכים לדבר ע"ד הנ"ל. ותקותי שמבין כוונתי בזה, לא הכסף אלא הענין. השבע ברכות של כ"ץ-וולף הי' בש"ק במוריסטאון, וכולם בפה אחד שהי' התוועדות כבשנים קדמוניות.

כל טוב

בנימין קליין

[ג]

ב"ה. אור ליום ד' ה' אד"ר משנכנס אדר מרבים בשמחה ה'תשנ"ז

הת' לוי"צ שי' מונדשיין

שו"ב!

ת"ח על הברכות וכו' וכו'²⁴.

. . אמש הי' ה"לחיים" עד 5 לפנות בוקר והי' שמח וחזר מאמר לשם ולתפארת ולתהלה, ובזה הפתגם יהללך זר וגו'.

בת"ח וכו' על הידיעות
בנימין קליין

[ד]

ב"ה. אור לועש"ק – פורים קטן – פ' תצוה ה'תשנ"ז

הת' לוי"צ שי' מונדשיין

שו"ב

ז"ע קבלתי הפקס מענה על הפקס שלי דהבוקר כאן. ות"ח ת"ח.

על שאלתך: ע"ד מעמד הואיל כ"ק אדמו"ר זיע"א ליתן הוראה מזמן, ואחרי שנת תשמח הי' ג"כ בכתב, שלאחרי שמנוכה עבור הוצאות בית (משפחת) הרב, יחולק לג' חלקים, מחנ"י, מל"ח, חשאיין, ושזהו הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וכן אני עשיתי וכן יעשו לאחרי מאה ועשרים. ובהזדמנות שהרב חדקוב ז"ל נחלה ובפרט שהי' בבית חלוש, הואיל כ"ק אדמו"ר זי"ע ליתן לי בפרטית הוראה שאעמוד על המשמר הן בנוגע קרן-השנה וכן כפליים בערב שבת ובערב יו"ט ולפעמים בעת שיש ג' ימים שבת ויומיים יו"ט נותנים בערב השבת ויו"ט כמספר הימים דשו"י"ט. וכן יש לי הוראות ע"ד המעמד שעד היום הנני מתנהג בזה התמיכה שנותנים מקופת המעמד לכו"כ משפחות השייכים למשפחת בית הרב שמגיע לסכום הגון בכל חודש שהנני ממשיך בזה ג"כ עתה.

בקשר [למענה] שאין חיוב לפרסם זיהוי מי משיח לא הי' מענה לשאלה פרטית, רק שהי' זמן שכו"כ הידועים כעת שלא צייתו להוראות כ"ק אדמו"ר להם, כתב כ"ק אדמו"ר הפתק ואמר להראות את זה אבל אח"כ בתוך כדי דיבור התחרט ע"ד להראות להם באמרו שבין כך לא יצייתו והשאיר את הפתק אצלי עם הוספה שיגיע זמן לפרסמו, וד"ל. ואסיים שבתא טבא.

בנימין

24) בקשר לשידוך של הורי הכלה, הרה"ת ר' פסח צבי שי' שמערלינג עם מרת דבורה תי', בתו של הכותב.

לזכות

החתן הרה"ת מנחם מענדל שי

והכלה מרת חי' מושקא תי'

מונדשיין

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

ט' כסלו ה'תשפ"ה

נדפס ע"י ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' לוי יצחק ומרת חנה שיחיו מונדשיין

הרה"ת ר' פסח צבי ומרת דבורה שיחיו שמערלינג

ולזכות זקניהם

מרת נחמה תי' איטקין

הרה"ח ר' עקיבא ומרת מלכה יענטא שיחיו שמערלינג

מרת לאה תי' קליין

ר' ברוך מענדל שי' הרשקוביץ